

मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार,
जि. अमरावती येथे “सिट्रस इस्टेट” ची स्थापना
करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र.११५/९-अ

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय विस्तार, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक :- १८ जुलै, २०२३

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्य हे फलोत्पादनात अग्रेसर राज्य असून, राज्यातील हवामान अनेक फळपिकांकरिता पोषक आहे. राज्यात प्रामुख्याने संत्रा, मोसंबी या लिंबूवर्गीय फळपिकांचे क्षेत्र विदर्भात जास्त आहे. विदर्भात एकूण १.३४ लाख हे. क्षेत्र या फळपिकाखाली आहे. त्यामध्ये विदर्भातील नागपूर व अमरावती या दोन विभागामध्ये मिळून संत्रा पिकाखालील एकूण क्षेत्र १.०७ लाख हेक्टर एवढे आहे. संत्रा हे फळ आरोग्यासाठी अतिशय पोषक व महत्वाचे फळपिक असून यामध्ये पोटॅशियम, व्हिटॅमिन सी, अँटी कॅन्सरचे गुणधर्म आहेत. विदर्भ विभागात “नागपूर संत्रा” या स्थानिक जातीच्या संत्र्याची लागवड होते. संत्रा फळपिकाबाबत शेतकऱ्यांना खालील समस्यांना सामोरे जावे लागते.

- १) नागपूरी संत्र्याची कमी उत्पादकता.
- २) रोगमुक्त गुणवत्तापूर्ण कलमांचा अभाव.
- ३) बहुतांशी क्षेत्रावर जुन्या बागा व जुन्या तंत्रज्ञानाने केलेली लागवड
- ४) पाण्याच्या अपुन्या सुविधा व पारंपारिक पद्धतीने सिंचन.
- ५) नियोजन योग्य वाणांचा व उत्पादनांचा अभाव.
- ६) भारी जमिनीवर संत्र्याची लागवड होत असल्यामुळे बहरामध्ये अनियमितता.
- ७) कापणीनंतरचे व्यवस्थापन व तंत्रज्ञान सुविधांची कमतरता.
- ८) आधुनिक यांत्रिकीकरणाचा अवलंब नाही.

अमरावती जिल्ह्यामध्ये अचलपूर विधानसभा मतदार संघात चांदुर बाजार, अचलपूर, दर्यापूर येथे अंदाजे २६८४६ हेक्टर क्षेत्र हे संत्रा फळपिकाखाली असून सरासरी उत्पादकता ११ ते १२ मे. टन इतकी आहे. ज्या उद्देशाने सिट्रस इस्टेटची स्थापना करण्यात आली, त्या सर्व सेवा नागपूर, वर्धा जिल्ह्याकरिता नागपूर येथील NRCC व Central of Excellence या संस्थेच्या माध्यमातून उपलब्ध आहेत. सदर सेवा अमरावती जिल्ह्यातील चांदुर बाजार, अचलपूर, धारणी व चिखलदरा या तालुक्यांच्या संत्रा बागायतदारांना उपलब्ध होत नाहीत. अमरावती जिल्ह्यातील जिल्हा फळरोपवाटिका, उमरखेड येथे स्थापन झालेल्या “सिट्रस इस्टेट” चा लाभ मोर्शी व वरुड तालुक्यातील संत्रा बागायतदारांना होणार आहे. परंतु, चांदुर बाजार, अचलपूर, दर्यापूर (अंजनगाव सु.) धारणी तालुक्यांचे क्षेत्र वरुड व मोर्शी तालुक्यांएवढेच असूनही त्याचा लाभ येथील संत्रा बागायतदारांना होत नाही. या तालुक्यांचे क्षेत्र सातपुडा पर्वत रांगांच्या पट्ट्यामध्ये येत असून या क्षेत्रात पाण्याची उपलब्धता व संत्रा पिकासाठी पोषक वातावरण व जमीन आहे. या परिसरात “सिट्रस

इस्टेट” चा लाभ मिळाल्यास या भागात चांगल्या प्रतीच्या संत्रा बागा उभ्या करुन उच्च प्रतीचे निर्यातक्षम संत्रा फळपिकाचे उत्पादन करण्यास वाव आहे.

अचलपूर, धारणी, चिखलदरा हा आदिवासी बहुल भाग असल्यामुळे आदिवासींचे उत्पन्न वाढविण्यास तसेच त्यांना रोजगार उपलब्ध होण्यास मदत होऊ शकते. उपरोक्त सर्व बाबी विचारात घेऊन मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथे लिंबुवर्गीय फळपिकाकरिता “सिट्रस इस्टेट” स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यास अनुसरुन शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :-

मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील ई - क्लास गट क्र.२१७ मधील १०.८१ हे. आर जमिनीवर लिंबुवर्गीय फळपिकाकरिता “सिट्रस इस्टेट” स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. सदर “सिट्रस इस्टेट” साठी रुपये १२५०.०० लाख एवढी तरतूद उपलब्ध करुन देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

२. मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट”ची उद्दीष्टे:

- २.१) संत्रा फळपिकाची उच्च दर्जाची कलमे पुरेशा प्रमाणात निर्माण करण्यासाठी मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथे उच्च तंत्रज्ञानावर आधारित रोपवाटिका स्थापन करणे. सदर प्रक्षेत्रावर संत्रा जातीवंत मातृवृक्ष लागवड करणे. संत्रा फळपिकाच्या शास्त्रोक्त लागवड पध्दतीच्या फळबागा विकसित करण्यासाठी शेतकऱ्यांना कीड-रोगमुक्त उच्च दर्जाची कलमे पुरेशा प्रमाणात किफायतशीर दराने उपलब्ध करुन देणे.
- २.२) संत्रा फळपिकाच्या दर्जेदार उत्पादनासाठी तसेच शास्त्रोक्त लागवड पध्दतीच्या प्रचारासाठी शेतकरी प्रशिक्षणाच्या सुविधा निर्माण करणे. शेतकरी प्रशिक्षण व विस्तार यातून नवीन तंत्रज्ञानाचा प्रसार करणे.
- २.३) संत्रा फळपिक घेणारे प्राथमिक उत्पादक शेतकऱ्यांचे गट स्थापन करुन संघटितपणे उद्दिष्टपूर्तीकडे वाटचाल करणे.
- २.४) सभासद शेतकऱ्यांना संत्रा बागांच्या व्यवस्थापनासाठी अत्याधुनिक सोयीसुविधा वाजवी दरात उपलब्ध करुन देणे.
- २.५) संत्रा फळप्रक्रिया, संकलन, ग्रेडिंग, वेस्टन (पॅकेजिंग), साठवण (स्टोअरेज), विपणन (मार्केटिंग), प्रक्रिया, वाहतूक व निर्यातीला चालना देणे.
- २.६) देशांतर्गत तसेच आंतरराष्ट्रीय निर्यात विपणन साखळी निर्माण करणे.

३. मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील सिट्रस इस्टेट मार्फत संत्रा पिकासाठी करावयाच्या उपाययोजना:

- ३.१) मोठ्या प्रमाणामध्ये रोगमुक्त व गुणवत्तापूर्ण संत्रा कलमे उत्पादन करणे.
- ३.२) कलमे करण्यासाठी योग्य मुळकांडाची उपलब्धता करणे.
- ३.३) निर्यातीसाठी नवीन वाणांची आवश्यकता व वाणनिहाय उत्पादन करणे.
- ३.४) प्रक्रिया, स्थानिक बाजारपेठ व खाण्याकरिता वाणनिहाय शिफारशी करणे.
- ३.५) वाजवी दरात यांत्रिकीकरणासाठी सुविधा निर्माण करणे.

- ३.६) संत्रा लागवडीसाठी इंडो-इस्त्राईल तंत्रज्ञानाचा प्रसार करणे.
- ३.७) काढणीपश्चात व्यवस्थापन सुविधा निर्माण करणे.
- ३.८) मृद व पाणी परीक्षण प्रयोगशाळा स्थापन करून शेतकऱ्यांना सुविधा देणे.
- ३.९) उती व पाने पृथःकरण करून शिफारशी करणे.
- ३.१०) निविष्ठा विक्री केंद्रातून वाजवी दरात शेतकऱ्यांना निविष्ठा उपलब्ध करून देणे.
- ३.११) स्थानिक गरजांनुसार शेतकऱ्यांना प्रशिक्षण देणे.
- ३.१२) अवजारे बँक स्थापन करून शेतकऱ्यांना वाजवी दरामध्ये अवजारे सुविधा उपलब्ध करून देणे.
- ३.१३) जैविक खत उत्पादन युनिट स्थापन करून शेतकऱ्यांना वाजवी दरात जैविक सुविधा उपलब्ध करून देणे.

४. “सिट्रस इस्टेट” नोंदणी व कार्यकक्षा:

मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील प्रक्षेत्रावर लिंबुवर्गीय फळपिकाकरिता स्थापन करावयाची "सिट्रस इस्टेट" ही संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० अंतर्गत नोंदणीकृत स्वायत्त संस्था म्हणून स्थापन करण्यात येईल. मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट” मध्ये सर्वसाधारण समिती (General Body) व कार्यकारी समिती (Executive Committee) अशा दोन समित्या स्थापन करण्यात येतील. या समित्यांची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल.

४.१) सर्वसाधारण समिती (General Body):

जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी, अमरावती हे या समितीचे अध्यक्ष राहतील व मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट” मधील सर्व सभासद हे सदस्य राहतील. सर्वसाधारण समितीला मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट” मध्ये करावयाच्या कामांचे व आर्थिक व्यवहारांचे पूर्ण अधिकार राहतील.

४.२) कार्यकारी समिती (Executive Committee):

कार्यकारी समितीची रचना खालीलप्रमाणे राहिल.

अ.क्र.	शासनाचे विभाग, संस्थांचे अधिकारी/पदाधिकारी	समितीमधील पद
१	जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी, अमरावती	अध्यक्ष
२	कृषी सेवा वर्ग-२ अधिकारी	मुख्य कार्यकारी अधिकारी तथा सदस्य सचिव.
३	जिल्हा लिड बँक मॅनेजर	सदस्य
४	जिल्हा पणन अधिकारी	सदस्य
५	विभागीय व्यवस्थापक, कृषी उद्योग विकास महामंडळ	सदस्य
६	महा-ऑरेंजने नामनिर्देशित केलेले प्रतिनिधी	सदस्य
७	मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट” क्षेत्रातील सभासदांपैकी दोन ते पाच शेतकरी (नोंदणीसाठी आवश्यकतेप्रमाणे)	सदस्य

कृषी सेवा वर्ग-२ अधिकारी तथा मुख्य कार्यकारी अधिकारी दैनंदिन कामकाज करण्यासाठी जबाबदार राहतील. मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट” अंतर्गत सर्व कामे जसे बांधकामांना मंजूरी देणे, खरेदी-विक्री, अवजारांचे दर ठरविणे इ. करण्यासाठीचे अधिकार कार्यकारी समितीला असतील. मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना रु. ५०,०००/- (रु. पन्नास हजार) पर्यंतचे आर्थिक व्यवहार करण्याचे अधिकार राहतील व त्यावरील रक्कमेचे व्यवहार कार्यकारी समितीचे अध्यक्ष व कार्यकारी समितीने ठरवून दिलेला एक सदस्य यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने करण्यात येतील.

५. मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट” अंतर्गत बाबनिहाय निधीची आवश्यकता:

सोबत जोडलेल्या ‘परिशिष्ट-अ’ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे आर्थिक तरतूद करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. सदर योजनेअंतर्गत उपलब्ध करून देण्यात येणारा निधी “सिट्रस इस्टेट” योजनेच्या खालील लेखाशिर्षांतर्गत खर्ची टाकण्यात यावा.

‘मागणी क्रमांक डी-३, २४०१ पीक संवर्धन,
११९ बागायती व भाजीपाला पिके, (०३) रोपमळे,
(०३) (३९) सिट्रस इस्टेट राज्य योजना, (२४०१ B ०२५)’

६. मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट” च्या प्रशासकिय बाबी:

६.१ मौजा मासोद, ता. चांदुरबाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट” ही स्वायत्त संस्था म्हणून स्थापन करण्यात येत असल्याने तेथील कामासाठी सर्वसाधारण समिती /कार्यकारी समितीला पूर्ण अधिकार असतील.

६.२ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचे नियंत्रणाखाली “सिट्रस इस्टेट”चे कामकाज करण्यात येईल.

६.३ कृषि सेवा वर्ग २ अधिकारी यांचेवर दैनंदिन कामकाजाची जबाबदारी असेल.

६.४ शेतकऱ्यांना माती, पाणी परीक्षण ऊती व पाने पृथक्करण करून निकषानुसार शिफारशी करणे, “सिट्रस इस्टेट” च्या सभासदाना दैनंदिन येणाऱ्या समस्या व त्याचे निरसन करण्यासाठी कृषि विद्यापीठातील तज्ञांची मदत घेणे अपेक्षित आहे. यासाठी फलोत्पादन तज्ञ, वनस्पती रोगशास्त्र तज्ञ, किटकशास्त्र तज्ञ व माती परिक्षण तज्ञ व माती परीक्षण तज्ञ इ. च्या सेवा विद्यापीठातील तज्ञ यांच्यामार्फत आठवड्यातून दोन वेळेस “सिट्रस इस्टेट” साठी घेण्यात येतील व त्यांना “सिट्रस इस्टेट” मार्फत मानधन देण्याची सुविधा असेल.

६.५ “सिट्रस इस्टेट” स्थापन करण्याच्या कालावधीसाठी विभागीय कृषि सह संचालक यांच्या संनियंत्रणाखाली सर्व कामे करण्यात करण्यात येतील. शासनाकडून उपलब्ध होणारा निधी विभागीय कृषि सह संचालक यांच्या स्तरावरून “सिट्रस इस्टेट” ला उपलब्ध करून देण्यात येईल. नियंत्रक अधिकारी व मुख्य कार्यकारी अधिकारी (शासकीय अधिकारी) यांचे वेतन राज्य शासनाकडून अदा केले जाईल.

७. मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट” अंतर्गत आवश्यक मनुष्यबळ:

सदर योजनेसाठी आवश्यक मनुष्यबळ ‘परिशिष्ट-ब’ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे राहिल.

८. मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट” मध्ये करावयाची कार्यवाही:

- ८.१. मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील “सिट्रस इस्टेट” स्थापन करण्यासाठी होणाऱ्या खर्चात बचत व्हावी यासाठी कृषि विभागामार्फत व पणन विभागामार्फत दिले जाणारे लाभ / सुविधा यांचा वापर करण्यात यावा.
- ८.२ “सिट्रस इस्टेट” चा दैनंदिन खर्च हा (अ) सिट्रस इस्टेटमार्फत शेतकऱ्यांना सभासद करून घेण्यासाठी आकारली जाणारी फी, (ब) सभासदांना सोयीसुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी आकारण्यात येणारे शुल्क, (क) “सिट्रस इस्टेट”च्या अनामत रकमेवर येणारे व्याज (ड) निविष्ठा विक्री, कलमे- रोपे विक्री, माती परीक्षण तपासणी शुल्क इत्यादीद्वारे जमा होणाऱ्या रक्कमेतून भागविण्यात यावा.
- ८.३ “सिट्रस इस्टेट” वरील निविष्ठांचे विक्री केंद्र मुख्य इमारतीमध्ये एकच केंद्र असेल. “सिट्रस इस्टेट” स्थापन झाल्यानंतर त्यांना खते, बियाणे, पिकसंरक्षण इत्यादी विक्रीकरिता परवाना घेण्यात येईल. परवाना प्राप्त झाल्यानंतर सभासदांच्या गरजेनुसार खते, बियाणे, पिक संरक्षण औषधे उपलब्ध करून देण्याकरीता “सिट्रस इस्टेट” च्या इमारतीमध्ये गोडावून व विक्री करिता रिटेल आऊटलेट याची सुविधा निर्माण करणे अपेक्षित आहे. सदर निविष्ठा हया थेट उत्पादक कंपनीकडून खरेदी करून सभासद शेतकऱ्यांना माफक दरामध्ये उपलब्ध करून देण्यात येतील. निविष्ठांच्या विक्रीद्वारे मिळणारा नफा निश्चित करण्याचे अधिकार जनरल बॉडीला असतील.
- ८.४ बाह्य स्रोताद्वारे भरण्यात येणारे मनुष्यबळ वित्त विभाग, शासन परिपत्रक, क्रमांक:पदनि-२०१४/प्र.क्र.४५/१४/वित्तीय सुधारणा-१, दिनांक ०८.०७.२०१४ मधील तरतुदीनुसार, शक्यतो बहुउद्देशीय कर्मचारी नेमण्याचा विचार करावा.
- ८.५ बाह्यस्रोताद्वारे भरण्यात येणाऱ्या मनुष्यबळाकडून त्यांच्या कार्यक्षेत्रातील संत्रा उत्पादक शेतकऱ्यांना व सभासदांना आधुनिक मार्गदर्शन करणे, माती, पाणी व पाने इ. नमुने गोळा करून तपासणीचे अहवाल देणे, औजारे बँकेतील यंत्राचा योग्य वापर होण्याच्या दृष्टीने संत्रा पिकाची पाहणी करणे अपेक्षित आहे. माती, पाणी, ऊती व पाने पृथःकरण प्रयोगशाळेत संत्रा उत्पादक शेतकऱ्यांकडून नमुने प्राप्त झाल्यानंतर त्यांचे पृथःकरण करून शेतकऱ्यांना शिफारशी देण्यात याव्यात.
- ८.६ “सिट्रस इस्टेट” अंतर्गत स्थापन करण्यात येणारे औजारे बँकेमधील यंत्रसामुग्री औजारेसाठी वाहनचालक प्रस्तावित करण्यात आलेले आहेत. या यंत्रसामुग्री व वाहनचालकामार्फत “सिट्रस इस्टेट”च्या परिसरातील संत्रा उत्पादक शेतकरी सभासदांना माफक दरामध्ये सेवा उपलब्ध करून देण्यात याव्यात.
- ८.७ शेतकऱ्यांना संघटीत करून स्थानिक तसेच निर्यातीसाठी पणन व्यवस्था निर्माण करण्यात यावी. शेतकऱ्यांना संघटीत करून संत्रा पिकासाठी फॉरवर्ड व बॅकवर्ड लिंकेजेस निर्माण करण्याच्या अनुषंगाने प्रयत्न करण्यात यावा.

८.८ सिट्रस इस्टेटवर शेतकऱ्यांना संत्रा उत्पादन प्रक्रिया इ. बाबत सेवा देण्यात येणार आहेत. खरेदी विक्री सिट्रस इस्टेटमार्फत करण्यात येणार नाही. परंतु खरेदी विक्रीबाबत शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करण्यात येईल.

८.९ मौजा मासोद, ता. चांदुरबाजार, जि. अमरावती येथे सिट्रस इस्टेट स्थापित होत असली तरी सदर जमिनीची मालकी कायम कृषि विभागाची राहिल व सिट्रस इस्टेट स्वायत्त संस्था म्हणून कार्यरत राहिल.

९. सदर योजनेच्या मार्गदर्शक सुचना आयुक्त (कृषि) यांच्या स्तरावरून निर्गमित कराव्यात.

१०. सदर शासन निर्णय, वित्त विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ-१८८/२०२३/व्यय-१, दिनांक १२.०७.२०२३ अन्वये त्या विभागाने दिलेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०२३०७१८११५०५४५८०१ असा आहे. हा ओदश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(हे. गो. म्हापणकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन,

प्रति,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
- २) मा. मंत्री (फलोत्पादन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई -३२
- ३) मा.विधानपरिषद/विधानसभा सदस्य, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ४) अ.मु.स. (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई & ३२
- ५) अ.मु.स. (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२
- ६) अपर मुख्य सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई -३२
- ७) आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ८) संचालक (फलोत्पादन), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- ९) विभागीय कृषि सहसंचालक, अमरावती
- १०) जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, अमरावती
- ११) सहाय्यक संचालक (लेखा) कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १२) महालेखापाल-१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा परीक्षा) मुंबई /नागपूर,
- १३) संचालक लेखा व कोषागार अधिकारी, मुंबई (२ प्रती)
- १४) जिल्हा कोषागार अधिकारी, अमरावती
- १५) माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- १६) निवड नस्ती.

शासन निर्णय क्रमांक : सिईओ-२०२१/ प्र.क्र.११५/९-अ, दि. ***** चे सहपत्र
परिशिष्ट-अ

अ.क्र.	“सिट्रस इस्टेट”साठी आवश्यक बाबी	उपलब्ध सुविधा	नव्याने उपलब्ध करावयाच्या सुविधा	अतिरिक्त लागणारा खर्च (रक्कम रु. लाखात)	शेरा
१	नव्याने उच्च तंत्रज्ञानावर आधारित रोपवाटिका स्थापन करणे	निरंक	मातृवृक्ष लागवड, शेडनेट, इन्सेक्ट नेट, पॉलीहाऊस, उच्च तंत्रज्ञानावर आधारित सिंचन सुविधा.	१००.००	रुपये १००.०० लक्ष इतक्या रक्कमेची कामे अभिसरणातून पूर्ण करण्यात येतील. त्याकरिता मातृवृक्ष लागवड व रोपवाटिकेची कामे मनरेगामधून करण्यात येतील. उर्वरित निधी DPDC मधून प्राप्त करून घेण्यात येईल.
२	विविध प्रशासकीय इमारतींचे बांधकाम	निरंक	कार्यालय प्रशिक्षण भवन गोडाऊन निविष्ठा विक्री केंद्र	२००.००	गोडावूनकरिता मनरेगा अभिसरण, प्रशिक्षण भवनकरिता डीपीडीसी /सीएसआर अंतर्गत निधी उपलब्ध करून घेण्यात येईल. निविष्ठा विक्री केंद्र “सिट्रस इस्टेट” मधून प्राप्त महसूली जमा मधून पूर्ण करण्यात येईल.
३	काढणोत्तर संत्रा फळप्रक्रिया व मुल्यवर्धन तंत्रज्ञान	निरंक	कलेक्शन, ग्रेडिंग, कोडींग, पॅकींग, संत्रा प्रक्रिया	१५०.००	संत्रा प्रक्रिया केंद्र निजामपूर, ता. अचलपूर येथे राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेमधून उभारण्यात आलेल्या संत्रा प्रक्रिया केंद्र युनिटच्या सुविधा उपलब्ध करून घेण्यात येतील.
४	औजारे बँक स्थापन करणे.	निरंक	संत्रा लागवड ते काढणोत्तर व्यवस्थापनाकरिता लागणारी सर्व औजारे उपलब्ध करणे.	१५०.००	औजारे बँक स्थापन करण्याकरीता रु.१५०.०० लाख इतका निधी आवश्यक आहे.
५	प्रयोगशाळा स्थापन करणे	निरंक	माती, पाणी व उती पाने चाचणी प्रयोगशाळा करिता व जैविक खते निर्मिती करिता प्रयोगशाळा बांधकाम व साहित्य	१००.००	माती, पाणी व उती पाने चाचणी प्रयोगशाळेकरीता व जैविक खते तसेच प्रयोगशाळा बांधकाम व साहित्य याकरिता रुपये १००.०० लाख एवढा निधी आवश्यक आहे.

६	संत्रा फळपिकावरील संशोधन	निरंक	संशोधन व निवड पध्दतीने संन्याचे नवीन वाण विकसित करणे	२५.००	संशोधन व निवड पध्दतीने संत्राचे नवीन वाण विकसित करणे यासाठी रु. २५.०० लाख इतका निधी आवश्यक आहे.
७	खेळते भांडवल	निरंक	अनामत ठेव	५००.००	खेळत्या भांडवलासाठी रु.५००.०० लाख इतका निधी आवश्यक आहे.
८	शेतकरी प्रशिक्षण तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिक इ.	निरंक	अधिनस्त परिसरात शेतकऱ्यांकरिता प्रशिक्षण व प्रात्यक्षिक आयोजित करणे.	२५.००	अधिनस्त परिसरात शेतकऱ्यांकरिता प्रशिक्षण व प्रात्यक्षिक आयोजित करणे याकरिता रु. २५.०० लाख एवढा निधी आवश्यक आहे.
९	संकीर्ण खर्च (५ टक्के)	निरंक	--	--	अनुषंगिक खर्च महसुली जमामधून करण्यात येईल.
एकूण				१२५०.००	

परिशिष्ट-ब

मौजा मासोद, ता. चांदुर बाजार, जि. अमरावती येथील "सिट्रस इस्टेट" अंतर्गत आवश्यक मनुष्यबळ

(अ) नियमित अधिकारी

अ.क्र.	बाब	सिट्रस इस्टेटमधील पद	संख्या	शेरा
१	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	नियंत्रण अधिकारी तथा सर्वसाधारण सभा व कार्यकारी सभा अध्यक्ष	१	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, अमरावती
२	कृषि सेवा वर्ग-२ अधिकारी	मुख्य कार्यकारी अधिकारी (दैनंदिन कामकाज पाहण्यासाठी)	१	अस्तित्वात असलेल्या अधिकाऱ्यांमधून प्रतिनियुक्तीने उपलब्ध करून घेण्यात येतील.
३	विद्यापीठातील तज्ञ	फलोत्पादन तज्ञ	१	कृषि विद्यापीठाकडील कार्यरत असलेले
४	विद्यापीठातील तज्ञ	वनस्पती रोगशास्त्र तज्ञ	१	कृषि विद्यापीठाकडील कार्यरत असलेले
५	विद्यापीठातील तज्ञ	किटकनाशक तज्ञ	१	कृषि विद्यापीठाकडील कार्यरत असलेले
६	विद्यापीठातील तज्ञ	माती परिक्षण तज्ञ	१	कृषि विद्यापीठाकडील कार्यरत असलेले
		एकूण	६	

वरील सर्व पदे ही नियमित स्वरूपाची असून आवश्यकतेनुसार त्यांच्या सेवा उपलब्ध करून घेण्यात येतील.

ब)	बाह्यस्थ स्रोतामार्फत कंत्राटी पद्धतीने घ्यावयाचे मनुष्यबळ			
	अधिकारी	पद	संख्या	अपेक्षित खर्च (रु. लाखात)
७	कंत्राटी पद्धतीने (अ) क्षेत्रीय कर्मचारी	२५०० हे. साठी १ याप्रमाणे फलोत्पादन तांत्रिक सहायक (रु.२०,००० प्रती माह)	४	९.६०
	ब) माती, पाणी व उती पाने पृथक्करण प्रयोगशाळा	तांत्रिक सहायक (रु.२०,००० प्रती माह)	३	७.२०
	क) अवजारे चालक	वाहन चालक (रु. १५,००० प्रती माह)	४	७.२०
	ड) कार्यालयीन कर्मचारी	संगणक चालक (रु.२०,००० प्रती माह)	३	७.२०
	ई) निविष्ठा विक्री केंद्र	तांत्रिक सहायक (रु.२०,००० प्रती माह)	१	२.४०
	उ) शिपाई	शिपाई/रखवालदार (रु.१०,००० प्रती माह)	२	२.४०
	एकूण		१७	३६.००